

LEGĂMÂNT & DIALOG

DESCOPERĂ CREDINȚA –
UN STUDIU AL PERICOPEI CU RABINUL SACKS

Traducere: Magda Zucker

Cum să reînoiești o națiune

Nitzavim - Vaielech 5780

Talmudul oferă o interpretare ingenioasă a versetului “Moshe ne-a poruncit o Tora, ca o moștenire a congregației lui Israel.” Observând că există 613 porunci și că valoarea numerică a cuvântului Tora este 611. Acest lucru ne spune că de fapt Moshe ne-a dat 611 porunci în timp ce celelalte două - “Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău” și “Să nu ai alți dumnezei în afară de mine” (primele două din cele zece porunci) - israeliții nu le-au primit de la Moshe, ci direct de la Dumnezeu.¹

Înțelepții ar fi putut face o altă distincție. Moshe ne-a dat 611 porunci și chiar la final, în Vaielech, a dat două *meta*-porunci, porunci *despre* porunci. Acestea sunt Hakhel, porunca de a aduna poporul o dată la 7 ani pentru a citi (părți esențiale din) Tora și “Acum scrieți-vă cântarea aceasta” (Deut. 31:19), fiind interpretată de tradiție ca o poruncă de a scrie, sau a participa la scrierea propriului sul de Tora.

Aceste două porunci sunt separate de toate celelalte. Ele au fost date după recapitularea întregii Tore în cartea Devarim, binecuvântările și blestemele și ceremonia de reînnoire a legământului. Ele sunt încorporate în narațiunea în care Moshe predă conducerea succesorului său, Ioshua. Conexiunea dintre ele este că atât legile, cât și narațiunea sunt despre *continuitate*. Legile sunt menite să asigure că Tora nu se va învechi niciodată, va fi rescrisă din nou în fiecare generație, nu va fi niciodată uitată de popor și nu va înceta niciodată să aibă o contribuție activă asupra națiunii. Națiunea nu va abandona principiile pe baza cărora s-a format, istoria și identitatea sa, precum și păstrarea trecutului și responsabilitatea pentru viitorul său.

Observăm frumusețea complementarității dintre aceste două porunci. Hakhel, adunarea națiunii, se adresează poporului în ansamblul său. Scrierea unui a Sefer Torah este îndreptată către indivizi. Aceasta este esența politicii legământului. Avem responsabilitate individuală și colectivă. Cum spunea Hillel: “Dacă eu nu sunt pentru mine, atunci cine va fi? Dar dacă sunt doar pentru mine, ce sunt?” În iudaism statul nu reprezintă totul ca în regimurile autoritare. Nici individul nu este singurul important, așa cum este în cazul democrațiilor liberale individualiste de astăzi. O societate a legământului este formată din fiecare individ acceptând responsabilitate asupra tuturor, din indivizi lunându-și angajamente pentru binele comun. De aici Sefer Torah – constituția noastră scrisă ca națiune – trebuie reînnoită în viața individului (porunca 613) și a națiunii (porunca 612).

Iată cum descrie Tora mitzvaua Hakhel:

¹ Makkot 23b-24a.

“La fiecare șapte ani, în anul anulării tuturor datoriilor, în timpul Sărbătorii Corturilor, atunci când tot Israelul se va aduna să se înfățișeze înaintea Domnului Dumnezeu la locul pe care El îl va alege, să citești Tora în fața lor pentru ca ei să o audă. Să strângi poporul — bărbați, femei și copii și străinii din orașele tale — pentru ca ei să asculte și să învețe să se teamă de Domnul Dumnezeu vostru și să urmeze cu atenție toate cuvintele Torei. Copiii lor, care nu știu, vor auzi și vor învăța să se teamă de Domnul Dumnezeu vostru tot timpul cât veți trăi în țara pe care o veți lua în stăpânire, după ce veți trece Iordanul.” (Deut 31:10-13).

Observați cât de incluziv este acest eveniment. Ar fi anacronic să spunem că Tora era egalitară în sensul contemporan. Totuși, în 1776, Declarația de Independență a Americii spunea “Considerăm aceste adevăruri ca fiind de la sine înțelese, că toți oamenii sunt creați egali”, în timp ce încă mai exista sclavie, și nicio femeie nu avea drept de vot. Însă Tora considera esențial ca femeile, copiii și străinii să fie incluși în această ceremonie de cetățenie în republica credinței.

Cine citea? Tora nu specifică acest lucru, însă tradiția a atribuit acest rol regelui. Acesta era un lucru extrem de important. Cu siguranță Tora separă religia de politică. Regele nu era Marele Cohen, iar Marele Cohen nu era Rege.² Asta era ceva revoluționar. În aproape orice altă societate antică, seful statului era și conducătorul religios. Nu era accidental, ci un aspect esențial al viziunii păgâne asupra religiei ca putere. Însă regele era limitat de Tora. Îi era poruncit să aibă un sul de Tora special scris pentru el; El trebuia să aibă acel sul cu el cât timp era pe tron și să-l citească “în toate zilele vieții sale” (Deut. 17:18-20). Și aici, citind Tora în fața adunării poporului la fiecare șapte ani arăta că națiunea este o entitate politică, care există sub bolta sacră a cuvântului Divin. Suntem un popor, spunea regele în mod implicit, format pe baza unui legământ. Dacă îl păstrăm, vom înflori; dacă nu, vom eșua.

Iată cum descrie Maimonide ceremonia propriu-zisă:

Se sufla din trâmbițe de-a lungul Ierusalimului pentru a aduna poporul; iar o platformă înaltă, făcută din lemn era adusă și așezată în centrul curții femeilor. Regele mergea și stătea acolo pentru a putea fi auzit ceea ce citea... *Hazanul* sinagogii lua un *Sefer Torah* și îl dădea conducătorului sinagogii, conducătorul sinagogii îl dădea adjunctului Marelui Cohen, adjunctul Marelui Preot îl dădea Marelui Cohen, iar Marele Cohen îl înmâna Regelui, pentru a-l onora prin implicarea mai multor persoane... Regele citea secțiunile menționate. Apoi rula acel *Sefer Torah* și rostea o binecuvântare după citire, în același mod în care se rostește în sinagogă... Adepților care nu știau ebraică li se cerea să-și îndrepte inimile și să asculte cu cea mai mare venerație și respect, asemenea zilei în care Tora a fost oferită pe muntele Sinai. Chiar și cei mai mari învățați care cunoșteau întreaga Tora ascultau cu cea mai mare atenție... Fiecare se vedea de parcă ar fi întânit Tora pentru prima dată și ca și cum ar fi auzit-o direct de la Dumnezeu, căci Regela era un ambasador care proclama cuvintele lui Dumnezeu.³

În afară de a ne oferi un sentiment al grandorii acelei ocazii, Maimonide aduce o sugestie radicală: că ceremonia de Hakhel este o reconstituire a pririi Torei pe muntele Sinai - “asemenea zilei în care a fost dată Tora”, “ca și cum ar fi auzit-o direct de la Dumnezeu” și fiind astfel o ceremonie de reînnoire a legământului. Cum a ajuns la această idee? Cu siguranță a fost datorita descrierii lui Moshe din Vaetchanan despre primirea Torei:

În ziua în care ai stat în fața Domnului Dumnezeuul tău la Horeb, atunci când Domnul mi-a spus “Adună [hakhel] poporul pentru Mine căci vreau să-i fac să audă cuvintele Mele, ca să

² This rule was broken by some of the Hasmonean Kings, with disastrous long-term consequences.

³ Mishneh Torah Haggigah 3:4-6.

învețe să se teamă de Mine cât timp vor trăi pe pământ, și să învețe și pe copiii lor.” (Deut. 4:10).

Cuvintele marcate cu *italic* își au toate ecoul în porunca Hakhel, în special cuvântul Hakhel în sine, care apare într-un singur loc în Tora. Astfel momentul Sinai a fost re-creat în Templul de la Ierusalim la fiecare șapte ani, și astfel întreaga națiune, bărbați, femei, copii și străini își reînnoiau angajamentul față de principiile pe care s-a fondat națiunea.

Tanach-ul oferă o descriere vividă a ceremoniilor concrete de reînnoire a legământului în vremea lui Ioshua (Ioshua 24), Iosea (2 Regi 23), Asa (2 Cronici. 15) și Ezra și Nehemia (Neh. 8-10). Acestea erau momente istorice în care națiunea s-a rededicat după o lungă perioadă de revenire religioasă. Datorită Hakhel și a reînnoiri legământului, Israel era etern capabil să redevină tânăr și să redobândească ceea ce Ieremia numea “devotamentul tinereții tale” (Ier. 2:2).

Ce s-a întâmplat cu Hakhel pe perioada celor aproape 2000 de ani în care Israelul nu a avut un rege, o țară, un Templu sau Ierusalimul? Unii învățați au venit cu sugestia controversată ca *minhag Eretz Yisrael*, obiceiul evreilor din Israel, care a durat până aproape în secolul treisprezece, de a citi Tora nu într-un an, ci în fiecare trei ani sau trei ani și jumătate, era menită să creeze un ciclu de șapte ani, astfel ca a doua citire să se încheie în același timp cu Hakhel, și anume de Sukot-ul următor unui an Shabatic (un fel de Simchat Tora o dată la șapte ani).⁴

Eu voi sugera un răspuns relativ diferit. Instituția citirii Torei în dimineața de Shabat, ce datează din antichitate, a căpătat o nouă semnificație în vremuri de exil și împrăștiere. Există obiceiuri care ne amintesc de Hakhel. Se citește Tora, așa cum făcea regele de Hakhel și Ezra atunci când aduna poporul, stând la *bima*, o platformă înălțată din lemn. Cel care citește din Tora nu stă niciodată singur: de obicei sunt trei persoane la *bima*, *segan*-ul, cel care citește și persoana chemată la Tora, reprezentându-i pe Dumnezeu, Moshe și respectiv israeliții.⁵ Potrivit celor mai mulți specialiști în halacha, *citirea* Torei este *hovat tzibbur*, o obligație a comunității, spre deosebire de *studiul* Torei, care este *hovat yahid*, o obligație individuală.⁶ Așadar cred că, *keriat ha-Torah* nu ar trebui tradusă ca “citirea Torei”, ci ca “Proclamarea Torei.” Este echivalentul nostru pentru Hakhel, transpus din anul al șaptelea, în ziua a șaptea.

Este dificil pentru indivizi, și cu atât mai mult pentru națiuni să rămână permanent tinere. Deviem, ne pierdem calea, devenim distrași, ne pierdem acel simț al unui scop și, odată cu acesta și energia și motivarea. **Consider că cel mai bun mod de a rămâne mereu tineri este să nu uităm niciodată “devotamentul tinereții tale”, experiențele definatorii care ne-au făcut să fim cine suntem, visele pe care le-am avut demult despre cum putem schimba lumea pentru a deveni mai bună, mai corectă, un loc mai frumos spiritual.** Hakhel a fost darul de despărțire al lui Moshe, arătându-ne cum pot fi făcute acestea.

Shabat Shalom

Pentru mai multe articole ale Rabinului Sacks, vă invităm să vizitați www.rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • Toate drepturile sunt rezervate
Biroul Rabinului Sacks este susținut de The Covenant & Conversation Trust

⁴ See R. Elhanan Samet, *Iyyunim be-Parshot ha-Shevua*, 2nd series, 2009, vol. 2, 442-461.

⁵ Shulchan Aruch, Orach Hayim 141:4, and commentary of Levush ad loc.

⁶ This is the view, regarded by most as normative, of Ramban. See e.g. Yalkut Yosef, Hilchot Keriat ha-Torah.